

POETUL TEOFIL DUMBRĂVEANU

Pavel Țugui

Teofil Coștiug (pseudonime: Teofil Lianu și Teofil Dumbrăveanu) s-a născut la 12 decembrie 1908, în satul Capu-Câmpului - Păltinoasa, județul Suceava. A urmat cursurile Școlii normale din Vășcăuți pe Ceremuș, iar după absolvire a fost învățător, în diferite localități din Bucovina. După al II-lea război mondial i s-a încredințat postul de muzeograf și apoi de director al Muzeului Etnografic din Rădăuți. Din cauza unor calomnii, a fost arestat și anchetat, iar după eliberarea din detențiune, a îndeplinit funcția de inspector la sucursala Băncii Naționale din Rădăuți.

A debutat cu versuri în diferite publicații bucovinene, apoi în "Revista Fundațiilor Regale", "Moldova literară" etc. În antologia *Poezii tineri bucovineni* (1938), Mircea Streinul scrie că "grupării Iconar", fondată în anul 1931, "i se adaugă până în 1934: Teofil Lianu, Neculai Roșca, Ghedeon Coca, Aspazia Munte, Nela Ropceanu, Procopie Miliște, Cristofor Vitencu, George Nimigean, Mihai Cazacu și alți bucovineni" (p. 8).

Istoria culturală românească înregistrează astăzi doar pe T. Lianu, Neculai Roșca, Ghedeon Coca și pe profesorul universitar de geografie și poetul George Nimigean, toți patru reținuți și citați de G. Călinescu în celebra *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (Editura Fundațiilor Regale pentru literatură și artă, 1941). Despre Teofil Lianu, G. Călinescu scria: "Folclorismul lui Teofil Lianu, manifestare modernistă în fond, e plin de falsitate în acea căutare de vocabule dialectale disgrațioase..." și încheie prin a observa: "Într-un fel de distice cu forma ghicitorilor, poetul încearcă sugestia hai-kai-urilor japoneze, cu imagini promițătoare, dar nu încă suficient de originale..." (p. 823).

În schimb, cu vreo trei ani înainte, Perpessicius scria că Teofil Lianu "comandă pe frontul poeziei de inspirație folclorică. Ritmuri și peceți populare, tipare de colind, gluma și sfichiul strigăturilor, cimilitura de înaltă factură literară, se întretaie în stihurile d-sale, ca zborul de albine, harnic, din pajiști înflorate la urdiniș, și înapoi". Distinsul critic apropie versurile lui T. Lianu de poemele într-un vers ale lui Ion Pillat, iar "un catren" de "filozofia grațioasă a lui Horațiu..." (cf. Perpessicius, *Opere*, 8, Mențiuni critice, Editura Minerva, București, 1978, p. 82).

Teofil Dumbrăveanu (Lianu) a publicat până în anul 1945 cinci culegeri de versuri, iar în ultimele cinci decenii ale vieții sale a tipărit cărțile: *Ascultați ce spune vântul* (1958); *Cântăreții nopții*, (1961); *Țara soarelui* (1967); *Idem*, ediția a II-a în 1976; *Cântece și distihuri* (versuri, 1981); *La poartă, la Ștefan Vodă* (1985), (cf. Emil Satco și Ioan Pânzar, *Dicționar de literatură Bucovina*, Suceava, 1993, p. 69).

La acestea trebuie să adăugăm broșura *Hai, teiule hai ... Versuri* (culese din folclor și prelucrate de Teofil Dumbrăveanu, Ilustrații de Al. Alexei, Editura Tineretului, 1955).

El a reprezentat, în peisajul liricii românești bucovinene din ultimele șase decenii, o voce artistică distinctă, versurile lui "grațioase", șlefuite cu mîgală, fiind inspirate din tradițiile populare și amendate în consens cu tendințele moderniste ale poezilor din cercul "Iconar" din Cernăuți. L-am cunoscut personal la sfârșitul anului 1954 la Rădăuți, unde am poposit mai multe săptămâni, schimbul de opinii referindu-se la viitorul liricii românești și starea deplorabilă în care se găsea atunci patrimoniul național - monumente istorice, muzee, instituții de cultură - din ținuturile nordice ale Moldovei.

În continuare, reproduc o scrisoare primită de la Teofil Dumbrăveanu, semn al deciziei poetului de a ieși din anonimatul provincial.

5 - VI - 1957

Rădăuți

Stimate tovarășe Pavel Țugui,

Vă scriu o mare rugămintă.

Am la Editura Tineretului 2 manuscrise de versuri pentru copii mici. Unul (*Ascultați ce spune vântul**)¹, cu contract semnat, stă acolo de 4 ani. Altul (*Cîntăreții nopții*)² stă de 2 ani, fără contract, fără nici un răspuns scris.

Primul manuscris e vorba să apară cîndva. Dar pentru al II-lea mi s-a trimis răspuns verbal, prin scrisoarea Valeriei Boiculești³ că: ar fi cam monoton, editura a redus coalele de tipar, nu se mai primesc manuscrise, decît dacă au un contract dinainte semnat etc.

Adevărul acesta este: bucureștenii au monopolizat aceste contracte, iar scriitorul de la Rădăuți, de la 500 km depărtare, să aștepte pînă la calendele grecești.

Am vrut să scriu aceasta la C.C. al Partidului, dar știu că tot Dv. ați fi citit-o. Așa că v-am scris direct, și vă rog foarte mult să cercetați acest caz. N-aș vrea ca tovarășa Ana Tudoraș și cu fratele ei Michi Iliuț să-și publice cîte 2 cărți pe an la Ed.(itura) T(ineretului) și să-și traducă propriile lor cărți în alte limbi, profitînd de faptul că sînt responsabili de secții în editură, pe cînd mie, de la Rădăuți, să mi se țină manuscrisele cu anii prin cele sertare și după ce materialul lor este folosit de cei de acolo, manuscrisele să fie declarate "depășite", "monotone" și nu mai știu cum.

Nu scriu pentru bani. Dar sînt foarte necăjit. Salarul de 650 lei îl dau copiilor la facultate⁴. Leg leu cu leu zi de zi, ca să-mi cumpăr pîinea. Nici reviste literare nu-mi mai pot cumpăra, iar la cărți, să-mi cumpăr, nu mă pot gîndi..

Cu deosebit respect,
Teofil Coștiug Dumbrăveanu
Muzeul Raional Rădăuți

*Deși acest manuscris, în decembrie 1957, a fost găsit bun, după cele spuse de tov. Ioana Lamba.

(Textul este caligrafiat cu cerneală albastră, pe o foaie velină gălbuie și mi-a fost adus acasă de o cunoștință din Rădăuți).

NOTE

1. Manuscrisul *Ascultați ce spune vântul* a fost depus de autor la Editura Tineretului, înființată în anul 1950, la sfârșitul anului 1956. După aceea Teofil Lianu a discutat cu redactorii de la Editură fără să ceară sprijinul lucrătorilor din Ministerul Culturii sau din secția de știință și cultură de la C.C. al P.M.R.

Disperat de repetatele amânări, autorul mi-a trimis scrisoarea reproducă. Am discutat cu Vasile Bihan, directorul adjunct al Direcției Editurilor și Tipăriturilor din Ministerul Învățământului și Culturii, și cu Veronica Mihăileană, redactor-șef adjunct la Editura Tineretului. Manuscrisul fusese dat pentru cules la 30 martie 1957, dar se "împotmolise" la Serviciile tehnice, din cauza ilustrațiilor, extrem de frumoase, ale Anei Bihan. Bun de tipar a căpătat la 10.XII.1957. Tirajul a fost 26.100 ex. broșate, plus 4050 ex. cartonate, format mare, iar redactor de casă - Ioana Lamba. Lucrarea cuprinde 51 poezii pentru copii și s-a bucurat de mare succes în lumea micilor cititori.

2. În același timp am cerut lămuriri referitoare la manuscrisul *Cântăreții nopții*. Preluând direcția Editurii Tineretului, scriitorul Eugen Frunză a programat lucrarea pentru anul 1960. Manuscrisul a fost dat la cules abia la 7 ianuarie 1961 și a apărut în luna martie 1961, ilustrațiile fiind realizate de Eugen Jean. Având format de carte obișnuit, cuprinde 22 poezii pentru copii.

3. Valeria Boiculescu (n. 12.VI.1919) era în acel an redactor la Editura Tineretului. Este cunoscută prin cărțile sale pentru copii și tineret. Până în anul 1958 publicase: *Din însemnările unei școlărițe* (1954), *Fete în uniformă* (1956) și *Zi cu soare* (1957).

4. Poetul Teofil Coștiug Dumbrăveanu a avut doi copii: Cornel (n. 1932), a urmat Liceul de muzică din Iași, iar în toamna lui 1954 este admis student la Conservatorul de Muzică "Ciprian Porumbescu" din București, instrument principal contrabas. Peste un an și ceva trece la clasa de dirijat a maestrului Constantin Silvestri. Absolvind Conservatorul în vara anului 1960 este angajat dirijor la Orchestra Simfonică din Ploiești. Se impune ca șef de orchestră talentat, dirijează concerte în toate centrele artistice românești. În 1978 pleacă în Olanda, unde devine dirijor la Orchestra simfonică din Amsterdam. Susține concerte în Italia și alte țări europene.

Al doilea băiat, Sabin urmează tot Liceul de muzică din Iași, iar în toamna lui 1957 este admis student la Conservatorul bucureștean, clasa de violoncel, unde studiază sub îndrumarea veteranului profesor Orlov. După absolvire cântă în diferite orchestre simfonice din țară, iar mai târziu, este chemat de fratele său în Olanda.

Summary

Teofil Coștiug (Teofil Lianu and Teofil Dumbrăveanu being his pseudonyms) was born on 12th of December 1908 in the village Capu Câmpului, Păltinoasa, the district of Suceava. He was teacher in different towns from Bucovina, but after the Second World War he became museograph and principal of the Ethnographical Museum from Rădăuți.

His made his debut with poetry in some publications. He published five poetry collections and in the last decade of his life, he printed the books: *Listen to the Wind* (1958), *The Singers of the Night* (1961), *The Country of the Sun* (1967).